

Sygn. akt I ACa 653/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Kopec
Sędziowie:	SA Barbara Lewandowska SA Andrzej Lewandowski (spr.)
Protokolant:	stażysta Justyna Pozarowczyk-Wardowska

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2014 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa M. Z.

przeciwko T. Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 8 kwietnia 2013 r. sygn. akt XV C 714/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

Powód M. Z. wniósł pozew przeciwko T. Ł. domagając się zasądzenia od pozwanego kwoty 750.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 2 kwietnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu żądania powód wskazał, że zawarł z pozwanym umowę pożyczki na kwotę 750.000 zł. Cała kwota pożyczki została przekazana pozwanemu. Pozwany w dniu 1 lutego 2011 r. uznał swój dług z tytułu umowy pożyczki na kwotę 750.000 zł i zobowiązał się do spłaty całej kwoty do dnia 1 kwietnia 2011 r. Pozwany nie zwrócił powodowi kwoty pożyczki w ustalonym terminie, wobec czego powód wezwał go do zapłaty pismem z dnia 29 czerwca 2011 r.

W dniu 16 sierpnia 2011 r. Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym zgodnie z żądaniem pozwu.

Od powyższego nakazu zapłaty pozwany T. Ł. wniósł zarzuty domagając się oddalenia powództwa oraz zasądzenia zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwany zaprzeczył, aby kiedykolwiek zawierał z powodem umowę pożyczki na kwotę 750.000 zł. Zaprzeczył również, aby podpisał dokument załączony do pozwu. Wskazał, że nawet gdyby podpisał załączone oświadczenie, to nie stałby się zobowiązany do zwrotu długu, którego nie zaciągnął. Jak twierdził nie można skutecznie uznać długu, który nie istniał.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2013r. oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu. Podstawą wydanego wyroku były następujące ustalenia:

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Natomiast art. 720 § 1 k.c. stanowi, że przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

W niniejszej sprawie to na powodzie ciążył obowiązek wykazania, że umowa pożyczki została zawarta, a środki pieniężne zostały przekazane, wobec czego pozwany zobowiązany jest do zwrotu pożyczonej kwoty. Powód nie wykazał jednak powyższych okoliczności.

Powód jako podstawę swojego roszczenia wskazał oświadczenie o uznaniu długu z dnia 1.02.2011 r. z tytułu zaciągniętej pożyczki. Pozwany zaprzeczył jednak, aby zaciągnął u powoda pożyczkę i aby podpisał powyższe oświadczenie. Powód nie przedstawił oryginału oświadczenia o uznaniu długu z dnia 1.02.2011 r., dysponował jedynie kserokopią tego dokumentu. W niniejszej sprawie nie została sporządzona opinia biegłego z zakresu badania pisma ręcznego, do której sporządzenia niezbędne byłoby dysponowanie przez biegłego oryginałem dokumentu. Należy przy tym wskazać, że w sprawie 3Ds.-334/11 prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w Gdyni została sporządzona opinia biegłego z zakresu badań dokumentów. Wynika z niej, że cały tekst dokumentu złożonego w niniejszej sprawie łącznie z podpisem o brzmieniu (...) stanowiące treść pisma dotyczącego uznania długu w wysokości 750 000 zł przez T. Ł. z datowaniem „(...)02.2011 r. jest kopia techniczną wysokiej jakości, sporządzoną przy użyciu kolorowej kopiarki atramentowej, a jednoznaczne ustalenie kto sporządził rękopis wymaga dostarczenia oryginału dokumentu. Powód nie dysponował natomiast takim dokumentem, a jedynie jego kopią. W tej sytuacji nie mógł wykazać, że dokument o uznaniu długu z dnia 1.02.2011 r. został podpisany przez pozwanego.

Powód poza kserokopią oświadczenia o uznaniu długu, które wobec stanowiska pozwanego nie stanowi dowodu zawarcia umowy pożyczki, nie przedstawił jakichkolwiek wiarygodnych dowodów na tę okoliczność. Same zeznania powoda nie mogły w ocenie Sądu pierwszej instancji stanowić dowodu na zawarcie umowy pożyczki. Zeznania te pozostają bowiem w sprzeczności z zeznaniami pozwanego, który podnosił, że nie zawarł umowy pożyczki. Oceniając zeznania stron Sąd Okręgowy miał na względzie, że strony przedstawiały swoje stanowisko procesowe. Wobec zaś sprzeczności tych stanowisk przesłuchanie powoda jako strony nie może stanowić podstawy uwzględnienia powództwa.

Reasumując powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że brak jest dowodu na to, że strony zawarły umowę pożyczki na kwotę 750.000 zł. Takiego dowodu nie stanowi zakwestionowana przez pozwanego kopia oświadczenia o uznaniu długu z dnia 1.02.2011 r., którego oryginałem powód nie dysponował. Brak jest także innych dokumentów potwierdzających tą okoliczność. Wiarygodne i niekwestionowane co do swej autentyczności są pozostałe zgromadzone w sprawie dokumenty, w tym kserokopie dokumentów ze sprawy 3Ds.-334/11 Prokuratury Rejonowej w Gdyni, jednak nie udowadniają one zawarcia umowy pożyczki. Podobnie takim dowodem nie jest wyrok Sądu Okręgowego z dnia 18 marca 2013 r. oddalający skargę A. B. (1) o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 2 września 2011 r. w sprawie z powództwa M. Z.. W niniejszej sprawie brak jest także, poza sprzecznymi zeznaniami stron, innych osobowych dowodów na okoliczność zawarcia umowy pożyczki, przykładowo zeznań świadków.

Wobec nie wykazania przez powoda faktu zawarcia umowy pożyczki na kwotę 750.000 zł Sąd na podstawie art. 6 k.c. i art. 720 § 1 k.c. a contrario oddalił powództwo.

O zwrocie kosztów procesu orzeczono na mocy art. 98 k.p.c., art. 108§1 k.p.c., § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Na koszty procesu poniesione przez pozwanego składała się opłata od zarzutów w kwocie 5.000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 7.217 zł, w tym 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, łącznie 12.217 zł.

W punkcie III wyroku Sąd na mocy art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 Nr 167, poz. 1398 ze zm.) nakazał ściągnąć od powoda kwotę 23.125 zł tytułem opłaty od zarzutów, od której uiszczenia pozwany był zwolniony.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony wyrokiem powoda, który zarzucił:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niedokonanie oceny wiarygodności zeznań pozwanego, podczas gdy ocena ta prowadziła do wniosku, że są to zeznania niewiarygodne gdyż przeczą zasadzie logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, a ponadto sprzeczne są z pozostałym zebrany w sprawie materiałem dowodowym, w tym z kserokopią uznania długu z dnia 1 lutego 2011r., sporządzonego przez pozwanego, dokumentem uznania długu z dnia 1 lutego 2011r., dokumentem uznania długu sporządzonym przez A. B. (1), opinią biegłego sporządzoną w postępowaniu prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową w Gdyni w sprawie 3Ds 344/11 oraz wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 18 marca 2013r. oddalającym skargę A. B. (1) o wznowienie postępowania,

-naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez odmówienie mocy dowodowej zeznaniom powoda,

-naruszenie art. 303 k.p.c. przez oddalenie wniosku o ponowne przesłuchanie powoda po odebraniu przyrzeczenia,

-naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu wyroku dowodów na których Sąd pierwszej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie i przyczyn dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Wskazując na te okoliczności powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za obie instancje.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Po przesłuchaniu w toku postępowania apelacyjnego świadka A. B. (2) oraz dodatkowym przesłuchaniu stron należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do ustalenia, że powód istotnie pożyczył pozwanemu kwotę 750 000 zł.

Sąd pierwszej instancji zasadnie wskazał, że zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 720 § 2 k.c. umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem. Przepis ten nie wymaga wprowadzenia zachowania formy pisemnej umowy pożyczki. Wystarczające jest istnienie pisma potwierdzającego zawarcie takiej umowy, przy czym istotną moc dowodową będzie miało pismo pochodzące bądź od obu stron umowy bądź też przynajmniej od strony pozwanej lub wiarygodnej osoby trzeciej.

Powód wskazywał, że fakt zawarcia umowy pożyczki potwierdza oświadczenie o uznaniu długu pochodzące z dnia 11 lutego 2011r. Ostatecznie strony zgodziły się, że nie budzi wątpliwości treści opinii biegłego sporządzonej w sprawie 3Ds.-334/11 prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w Gdyni. Ustalenia tej opinii należy zatem traktować jako okoliczności niesporne, a w takiej sytuacji odwołanie się do tej opinii nie narusza zasady bezpośredniości. Takiego zarzutu zresztą powód w apelacji nie stawia. Przeciwnie na ustalenia zawarte w opinii się powołuje.

Powoływany przez powoda dokument nie jest oryginałem. Jest to kopia dokumentu nie kwalifikująca się do oceny czy został on sporządzony w całości przez pozwanego. W tym stanie rzeczy nie jest to wystarczający dokument potwierdzający zawarcie umowy pożyczki. Nie ma podstaw, by przyjąć, że kopia ta spełnia wymogi stwierdzenia umowy pożyczki pismem. Jedyne napis dający się niewątpliwie przypisać pozwanemu to „zaciągniętej pożyczki” oraz parafa złożona w ciągu tego napisu. Podane przez powoda wyjaśnienie dlaczego napis ten został umieszczony na kopii, a nie oryginale, nie zostały potwierdzone jakimikolwiek przekonującymi dowodami. W istocie rzeczy stanowisko powoda można sprowadzić do następującego rozumowania. Skoro pozwany wraz ze świadkiem A. B. (3) kupili od powoda nieruchomości to w sytuacji gdy:

- uzyskany kredyt nie był wystarczający do zapłaty całej uzgodnionej ceny,
- na kopiach dokumentów mających uchodzić za oryginały znajdują się autentyczne zapisy „zaciągniętej pożyczki” oraz parafy w ciągu tych zapisów,
- brak jest widocznych śladów montażu,

to istnieją podstawy do przyjęcia domniemania faktycznego pozwalającego uznać, że strony zawarły umowę pożyczki o której mowa w kopiach przedłożonych dokumentów.

Analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego nie usuwa jednak wątpliwości pozwalających na przyjęcie takiego domniemania. W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że fakt potencjalnego przerabiania pierwotnych zapisów można ustalić jedynie przy dysponowaniu oryginałem dokumentu. Wprawdzie obraz dokumentu zgodny jest z rękopisami porównawczymi T. Ł., to jednak jednoznaczne tj. personalne ustalenie wykonawstwa rękopisów wymaga dostarczenia oryginału zakwestionowanego dokumentu. Nie można także uznać za nie budzące wątpliwości wyjaśnień powoda dotyczących okoliczności udzielenia pożyczki. Powód nie miał własnych środków. Udzielna pożyczka miała pochodzić ze środków uzyskanych z kredytu zaciągniętego przez pozwanego oraz świadka A. B. (1) na zakup nieruchomości powoda. Motywem udzielenia pożyczki było to, że pozwany oraz świadek A. B. (1) nie uzyskali kredytu dostatecznie wysokiego. Jeśli jednak pozwany oraz A. B. (1) nie posiadali wystarczających środków na zakup nieruchomości to nie jest jasne, w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, dlaczego powód sprzedawał nieruchomości osobom nie posiadającym wystarczającej kwoty, aby zapłacić uzgodnioną cenę. Ponadto zauważyć warto, że oświadczenie na które powołuje się powód jest datowane na dzień 1 lutego 2011r. Pożyczka miała zostać zwrócona do dnia 1 kwietnia 2011r. Nie wiadomo z jakich źródeł miałyby pochodzić środki na spłatę pożyczki w ciągu dwóch miesięcy, skoro pozwany oraz świadek A. B. (1) nie byli w stanie uzyskać odpowiednio wysokiego kredytu. Trudno przyjąć, aby powód, w tej sytuacji, pożyczał bardzo wysoką kwotę na okres dwóch miesięcy nie wymagając ustanowienia adekwatnego zabezpieczenia, zwłaszcza jeśli uwzględnić, że w swoich zeznaniach złożonych w dniu 8 lipca 2014r. powód twierdził, że nie znał sytuacji finansowej pozwanego przed udzieleniem pożyczki. Trudno więc zrozumieć jego postępowanie.

Istota domniemania faktycznego polega na tym, że jej podstawę stanowią okoliczności udowodnione, a jedynie wniosek dotyczy ustalenia faktu którego nie udało się w wystarczający sposób wykazać przy pomocy dostępnych dowodów. Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy podstawą domniemania miałyby stanowić budzące wątpliwości twierdzenia powoda.

Podkreślenia wymaga, że rozstrzygnięcie sprawy może nastąpić wyłącznie w granicach podstawy faktycznej roszczenia, którą było niewykonanie przez powoda obowiązku zwrotu zaciągniętej pożyczki. Nie jest zatem rzeczą Sądu snucie rozważań o przypuszczalnym zakresie całokształtu rozliczeń między stronami.

Wersją przedstawioną przez powoda, w toku postępowania apelacyjnego miał potwierdzić świadek A. B. (1). Nie jest to jednak świadek wiarygodny. W trakcie przesłuchania w postępowaniu apelacyjnym przedstawił on zupełnie inne okoliczności sprawy niż te które podnosił w trakcie postępowania jakie powód wytoczył przeciwko niemu. Wyjaśnienia świadka dotyczące motywów zmiany stanowiska nie są przekonujące. W kwestiach szczegółowej świadek twierdził, że sprawami finansowymi zajmował się pozwany albo zasłaniał się niewiedzą. Twierdził, że została sporządzona na piśmie umowa pożyczki podczas gdy na taki dokument nie powoływał się nawet powód w uzasadnieniu pozwu.

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w pkt. I. Na podstawie art. 98 k.p.c. orzeczono jak w pkt. II.